

P.J. van Koppen (1991g, 26 juni) Politieke benoemingen onvermijdelijk: Van der Burgs idee niet onzinnig. *Trouw*, pp. 11

Politieke benoemingen onvermijdelijk

door Peter J. van Koppen

Het idee van het CDA Tweede-Kamerlid mr. drs. V. A. M. van der Burg met betrekking tot de benoemingen in de Hoge Raad is minder uitzinnig dan op het eerste gezicht lijkt als deze instelling wordt vergeleken met de hoogste rechtscolleges in andere landen.

Van der Burg wil voorzichtig enige besloten sollicitatiegesprekken met de kandidaten voeren. In de Verenigde Staten gaat dat wel anders. Als daar een vacature is in het federale Hoogrechtshof, het *U.S. Supreme Court*, dan wordt de kandidaat die de president voorstelt uitgebreid door de FBI onderzocht en in het openbaar in de Senaat aan een kruisverhoor onderworpen. Enig hasj-gebruik in zijn jeugd kan dan voor een kandidaat fataal zijn.

De Hoge Raad vormt eigenlijk de grote uitzondering in de wereld van de hoogste rechtscolleges. Als zo'n college vaak beslissingen geeft met politiek ver strekkende gevolgen, dan worden de leden ook altijd politiek benoemd. Dit patroon geldt overal ter wereld,

behalve in Nederland. Niemand weet de politieke voorkeur van de raadsheren, maar de Hoge Raad neemt wel politiek belangrijke beslissingen. Denk maar aan euthanasie, het stakingsrecht of de regeling van de ouderlijke macht na echtscheiding.

Er is overigens nog een uitzondering: de *Beit Hamischpat Haelion*, het hoogste rechtscollege in Israël. Dat land wordt al zolang ernstig bedreigd en is politiek zo erg verdeeld, dat daar een niet-politieke hoogste rechter de enige is die het land nog enigszins in recht vaarwater kan houden. Om dat te bewaren, bemoeit de Israëlische politiek zich niet met de benoeming van raadsheren.

Grondwet

Dat in Nederland de traditie van politieke benoemingen zo lang is volgehouden heeft een andere oorzaak: wij kennen geen constitutionele toetsing. Constitutionele toetsing houdt in dat een rechtcollege, meestal het hoogste, een wet buiten werking kan stellen, omdat volgens hem die wet in strijd is met de Grondwet.

Dat kan in veel landen. In de Ver-

enigde Staten bestaat constitutionele toetsing al lang. Sinds de Tweede Wereldoorlog is constitutionele toetsing ingevoerd in landen als Canada, Spanje, Portugal, Frankrijk, Italië, West-Duitsland, Ierland en in een beperkte vorm in België.

In al die landen is sprake van politieke benoemingen voor het rechtcollege dat de constitutionele toetsing uitvoert. In bijvoorbeeld Frankrijk zijn de leden van het reguliere hoogste rechtcollege, de *Cour de*

Van der Burgs idee niet onzinnig

Cassation, carrièrerechters, maar worden de leden van het constitutionele hof, de *Conseil Constitutionnel*, politiek benoemd.

Die toetsing aan de Grondwet is zo belangrijk voor de politiek, omdat op die manier de rechterlijke macht openlijk in conflict kan komen met het parlement. Overigens staat ook de Hoge Raad niet geheel met lege

handen. Hij mag namelijk wel wetten toetsen aan verdragen, omdat verdragen gaan boven de grondwet. De Hoge Raad maakt van die mogelijkheid echter zeer spaarzaam gebruik.

De politiek belangrijke beslissingen van de Hoge Raad ontstaan omdat het Nederlandse parlement op veel gebieden juist geen of geen up-to-date wetgeving maakt. Sommige terreinen, zoals het privaatrecht, worden zelfs helemaal aan de Hoge Raad overgelaten. De beslissingen van de Hoge Raad zijn dus vaak even belangrijk als wetgeving. Van de huidige situatie naar echte constitutionele toetsing is dan nog maar een kleine stap.

Kleine stap

Alles wijst erop dat die kleine stap binnenkort genomen zal worden. Constitutionele toetsing is volop in discussie in de juridische wereld en zelfs minister van Justitie Hirsch Ballin schijnt er nu niet meer tegen te zijn. Wij zijn inmiddels een van de weinige EG-landen zonder constitutionele toetsing.

Ik deed vorig jaar in een Amerikaanse tijdschrift, *Law and Society Review*, de voorspelling dat in Ne-

derland constitutionele toetsing zou worden ingevoerd en dat kort daarna de leden van de Hoge Raad politiek benoemd zouden worden. Kamerlid Van der Burg draait die volgorde om. Wat hij voorstelt is kennelijk onvermijdelijk, maar wel onverstandig. Op het ogenblik beveelt de Hoge Raad alleen topjuristen aan, nadat hij hen gedurende een groot aantal jaren heeft kunnen volgen. Van den Burg wil met enige sollicitatiegesprekken niet alleen de juridische kwaliteit, maar ook de politieke zuiverheid van de kandidaten toetsen. Hij moet wel weten waaraan hij begint.

Wij zullen geen Amerikaanse toestanden krijgen, omdat Van der Burg alleen *besloten* sollicitatiegesprekken wil voeren. Maar wij krijgen wel Belgische toestanden. De politieke benoemingen daar hebben, zo weten wij, niet bijgedragen aan de kwaliteit van de rechtspraak.

Dr. P. J. van Koppen is psycholoog en universitair hoofddocent aan de juridische faculteit van de Erasmus Universiteit Rotterdam; samen met mr. J. ten Kate schreef hij 'Tot raadshere benoemd'.